

XVI. Kaupunginkirjasto

Kaupunginkirjaston johtokunnan kertomus¹⁾ v:lta 1939 oli seuraavan sisältöinen:

Johtokunta. Johtokuntaan kuuluivat filosofiantohtori A. H. Bergholm, puheenjohtajana, toimistopäällikkö G. Modeen, varapuheenjohtajana, sekä muina jäseninä sihteeri V. Aronen, rouva E. Peräläinen ja valtion-syyttäjä A. Hj. Planting. Kaupunginhallituksen edustajana kirjaston johtokunnassa oli filosofianmaisteri P. Railo. Johtokunta kokoontui kertomusvuonna 7 kertaa. Johtokunnan puheenjohtaja tarkasti pääkirjaston kassan 4 kertaa.

Henkilökunta. Maaliskuun 31 p:nä erosi kirjastonhoitaja L. Pohjala, joka v:sta 1921 saakka oli harrastuksella ja menestyksellä toiminut pääkirjaston suomenkielisellä osastolla. Hänen sijaansa johtokunta valitsi maaliskuun 18 p:nä Viipurin kaupunginkirjaston apulaisjohtajan, filosofiankandidaatti M. K. Närhin, joka astui uuteen virkaansa huhtikuun 15 p:nä. Samanaikaisesti erosi Kallion haarakirjaston johtaja G. E. Grönroos, joka v:sta 1900 saakka harvinaisella huolella oli hoitanut virkaansa. Hänen sijaansa johtokunta valitsi maaliskuun 18 p:nä Vallilan haarakirjaston johtajan, filosofiankandidaatti M. M. J. Kannisen, joka astui uuteen virkaansa huhtikuun 1 p:nä. Maaliskuun 31 p:nä erosi myös Kallion haarakirjaston ylemmän palkkaluokan amanuessi S. Sivén, joka n. 18 vuotta innolla ja harrastuksella oli työskennellyt mainitussa haarakirjastossa. Hänen sijaansa johtokunta valitsi maaliskuun 18 p:nä filosofianmaisteri H. Humppilan, joka astui virkaansa huhtikuun 1 p:nä. Vallilan haarakirjaston johtajaksi filosofiankandidaatti Kannisen jälkeen johtokunta valitsi toukokuun 12 p:nä filosofiankandidaatti B. B. Inbergin, joka astui virkaansa kesäkuun 16 p:nä. Elokuun 31 p:nä erosi Kallion haarakirjaston ylemmän palkkaluokan amanuessi H. R. Granström, joka ututterasti ja menestyksellisesti oli toiminut mainitussa haarakirjastossa, ja hänen sijaansa johtokunta valitsi elokuun 28 p:nä ylimääräisen apulaisen S. Lappalaisen. Samana päivänä johtokunta valitsi uuden, eteläisen haarakirjaston johtajaksi Kallion haarakirjaston ylemmän palkkaluokan amanuessin F. W. Ruusuvuoren, joka astui uuteen virkatoimeensa syyskuun 16 p:nä. Amanuessi Ruusuvuoren seuraajaksi Kallion kirjastoon valittiin marraskuun 3 p:nä ylimääräinen apulainen V. L. E. Lumme, joka astui virkaansa seuraavana päivänä. Lokakuun 31 p:nä erosi pääkirjaston ylemmän palkkaluokan amanuessi R. I. Lindgren toimittuaan pitkän aikaa ansiokkaasti kirjastossa. Hänen seuraajakseen valittiin marraskuun 3 p:nä ylimääräinen apulainen K. Söderström, joka astui virkaansa marraskuun 4 p:nä. Lokakuun 18 p:nä kuoli Kallion haarakirjaston ylemmän palkkaluokan ama-

¹⁾ Kertomukseen liittyvät taulukkotiedot lainausliikkeestä sekä käynneistä luku-saleissa on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa v:lta 1941.

nuenssi O. W. Inkola, joka monta vuotta uutterasti ja menestyksellisesti oli toiminut tässä haarakirjastossa. Sodan puhjettua ei samana vuonna voitu valita hänelle seuraajaa.

Sairaslomia myönnettiin 35 virkailijalle 74 eri tapauksessa, yhteensä 4,870 työtuntia. Vastaavat luvut olivat v. 1938 32, 88 ja 3,183.

Huoneistot. Töölön haarakirjasto sanottiin kesäkuun 1 p:stä irti huoneistostaan Runeberginkadun 69:stä. Sen sijaan saatiin haarakirjastolle uusi huoneisto vanhan, kauniin ruotsinvallan aikuisen kivitalon toisesta kerroksesta, Turuntien 24:stä. Keväällä suoritettiin talossa tarpeellisia korjaustöitä, ja aikanaan haarakirjasto saattoi muuttaa uuteen huoneistoonsa, joka on huomattavasti avarampi ja valoisampi kuin entinen.

Käpylän haarakirjastonkin oli pakko muuttaa. Toukokuun keskivaiheilla sijoitettiin se Käpylän työväenyhdistyksen talon alakerrokseen, mihin se jäi, siksi kunnes uusi kirjastolle ja lastentarhalle suunniteltu talo valmistui elokuun loppuun mennessä.

Sen johdosta, että Merimiehenkadun 43:n lukusalin vuokraa oli korotettu, hankittiin lukusalille uusi huoneisto Pursimiehenkadun talon n:o 27 ensimmäisestä kerroksesta. Kirjaston johtokunta päätti tähän huoneistoon perustaa myös haaraosaston kaupungin eteläosaa varten. Pantiin toimeen tarpeellisia rakennusmuutoksia ja hankittiin hyllyt ja muut kalustot, minkä kaiken valmistuttua haarakirjaston oli määrä aloittaa toimintansa joulukuun 1 p:nä, mutta sodan puhkeaminen tuli esteeksi.

Vuoden kuluessa kirjaston johtokunnalle ilmoitettiin kaupunginvaltuuston varanneen tontin n:o 7 Sammatintien varrella julkista rakennusta varten, johon m. m. sijoitettaisiin Vallilan haarakirjaston uusi huoneisto.

Lainaus. Myöskin v. 1939 väheni lainaus, mikä aiheutui kirjaston sulkemisesta sodan puhjetessa ja sen pitämisestä edelleen suljettuna vuoden loppuajan. Kirjalainojen lukumäärä v. 1939 ja 1938 oli seuraava:

	1939		1938	
	Kaikkiaan	Keskimäärin lainauspäivää kohden	Kaikkiaan	Keskimäärin lainauspäivää kohden
Pääkirjasto	397,848	1,300	483,173	1,421
Kallion haarakirjasto .	206,475	677	238,051	700
Töölön » .	57,310	188	67,169	198
Vallilan » .	46,316	152	50,207	149
Käpylän » .	18,124	69	20,601	68
Pasilan » .	9,037	34	12,180	40
Yhteensä	735,110	2,420	871,381	2,576

Lainauspäivien lukumäärä oli pääkirjastossa 306, Kallion, Töölön ja Vallilan haarakirjastoissa 305, Käpylän haarakirjastossa 263 ja Pasilan haarakirjastossa 266. Käpylän haarakirjasto pidettiin suljettuna muuton takia toukokuun 15 ja 16 p:nä ja syyskuun 1 p:nä. Päivittäinen lainausaika pysyi muuttumattomana.

Suurin määrä päivässä annettuja kirjalainoja oli 5,362 (4,719 v. 1938).

Aikuisille sekä lapsille ja nuorisolle annettujen kirjalainojen välinen suhde käy ilmi seuraavasta taulukosta:

	Kirjalainoja aikuisille		Kirjalainoja lapsille ja nuorisolle		Kirjalainoja kaikkiaan
	Luku	%	Luku	%	
Pääkirjasto	324,231	81.5	73,617	18.5	397,848
Kallion haarakirjasto	145,740	70.6	60,735	29.4	206,475
Töölön »	39,717	69.3	17,593	30.7	57,310
Vallilan »	28,398	61.3	17,918	38.7	46,316
Käpylän »	10,223	56.4	7,901	43.6	18,124
Pasilan »	5,597	61.9	3,440	38.1	9,037
Yhteensä	553,906	75.4	181,204	24.6	735,110

V. 1938 lainattiin aikuisille 661,183 nidosta eli 75.9 % sekä lapsille ja nuorisolle 210,198 nidosta eli 24.1 %. Vähennys kirjalainoissa aikuisille oli suurempi kuin lapsille ja nuorisolle.

Romaani- ja kertomakirjallisuuden sekä muun kirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta taulukosta, jossa myöskin on otettu huomioon aikuisten sekä lapsille ja nuorisolle annettujen lainain välinen ero.

	Kirjalainoja aikuisille				Kirjalainoja lapsille ja nuorisolle				Kirjalainoja kaikkiaan			
	Romaani-kirjallisuus		Muu kirjallisuus		Kertomakirjallisuus		Muu kirjallisuus		Romaani- ja kertomakirjallisuus		Muu kirjallisuus	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Pääkirjasto	187,902	58.0	136,329	42.0	50,283	68.3	23,334	31.7	238,185	59.9	159,663	40.1
Kallion haarakirjasto ...	92,560	63.5	53,180	36.5	47,122	77.6	13,613	22.4	139,682	67.7	66,793	32.3
Töölön »	26,132	65.8	13,585	34.2	12,513	71.1	5,080	28.9	38,645	67.4	18,665	32.6
Vallilan »	17,769	62.6	10,629	37.4	13,828	77.2	4,090	22.8	31,597	68.2	14,719	31.8
Käpylän »	6,610	64.7	3,613	35.3	6,350	80.4	1,551	19.6	12,960	71.5	5,164	28.5
Pasilan »	3,202	57.2	2,395	42.8	2,474	71.9	966	28.1	5,676	62.8	3,361	37.2
Yhteensä	334,175	60.3	219,731	39.7	132,570	73.2	48,634	26.8	466,745	63.5	268,365	36.5

V. 1938 lainattiin kaikkiaan 550,322 nidosta eli 63.2 % romaani- ja kertomakirjallisuutta sekä 321,059 nidosta eli 36.8 % muuta kirjallisuutta. Lainatun romaani- ja kertomakirjallisuuden sekä toiselta puolen muun kirjallisuuden välinen suhde muuttui siten kertomusvuonna jonkin verran edellisen eduksi.

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaisee seuraava taulukko:

	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjalainoja kaikkiaan
	Luku	%	Luku	%	Luku	%	
Pääkirjasto	237,544	59.7	139,434	35.1	20,870	5.2	397,848
Kallion haarakirjasto	185,799	90.0	20,676	10.0	—	—	206,475
Töölön »	35,640	62.2	21,670	37.8	—	—	57,310
Vallilan »	40,715	87.9	5,601	12.1	—	—	46,316
Käpylän »	15,925	87.9	2,199	12.1	—	—	18,124
Pasilan »	7,807	86.4	1,230	13.6	—	—	9,037
Yhteensä	523,430	71.2	190,810	26.0	20,870	2.8	735,110

Kaikilta lainausosastoilta lainattiin v. 1938 suomenkielistä kirjallisuutta 611,404 nidosta eli 70.2 %, skandinaavista kirjallisuutta 237,057 nidosta eli 27.2 % ja muunkielistä kirjallisuutta 22,920 nidosta eli 2.6 %.

Kirjavaraston eri osastoista lainattujen nidosten luku ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

	Pääkirjasto	Kallion	Töölön	Vallilan	Käpylän	Pasilan	Kirjalainoja kaikkiaan	%
I. Uskontoa	5,283	1,186	428	233	73	36	7,239	1.0
II. Historiaa, arkeologiaa ja elämäkertoja	36,356	15,793	5,337	3,523	1,284	903	63,196	8.6
III. Maantietoa, kansatiedettä, antropologiaa ja matkakertomuksia	27,191	15,559	4,999	3,565	1,260	836	53,410	7.3
IV. Romaaneja, kertomuksia ja satuja	238,185	139,682	38,645	31,597	12,960	5,676	466,745	63.5
V. Runoja, näytelmiä, albumeja sekä kirjallisuushistoriaa ja taidetta	24,636	9,655	2,406	2,029	647	573	39,946	5.4
VI. Luonnontiedettä, matematiikkaa, lääketiedettä ja teknologiaa	22,564	8,331	1,920	1,944	636	321	35,716	4.8
VII. Oikeus- ja valtiotiedettä, yhteiskunnallisia kysymyksiä ja taloutta	12,914	4,000	655	778	415	142	18,904	2.6
VIII. Kielitiedettä	8,624	3,409	750	367	170	76	13,396	1.8
IX. Filosofiaa, siveysoppia, kasvatusta, kirja- ja kirjastotiedettä, urheilua sekä muita ja sekalaisia aineita	22,095	8,860	2,170	2,280	679	474	36,558	5.0
Yhteensä	397,848	206,475	57,310	46,316	18,124	9,037	735,110	100.0

V. 1938 eri kirjallisuusosastoista annettujen lainain prosenttiluvut olivat 1.1, 8.4, 7.6, 63.2, 5.6, 4.9, 2.7, 1.8 ja 4.8. Kertomusvuonna lisääntyivät suhteellisesti osastoista II, IV ja IX annetut lainat kun sitä vastoin osastoista I, III, V ja VII annetut lainat suhteellisesti vähenivät. Osastoja VI ja VIII koskevat prosenttiluvut pysyivät muuttumattomina.

Kirjakokoelmia lainattiin Marian sairaalaan, Kivelän sairaalaan ja kunnalliskotiin.

Kertomusvuonna lainatuista kirjoista on 3,133 palauttamatta. Näistä oli 2,517 lainattu pääkirjastosta, 378 Kallion haarakirjastosta, 177 Töölön haarakirjastosta, 53 Vallilan haarakirjastosta, 6 Käpylän haarakirjastosta ja 2 Pasilan haarakirjastosta.

Lainaaajat. Kotilainoja sai kaikkiaan 43,313 henkilöä, joista 6,653 oli uusia lainaajia. Seuraavassa taulukossa on lainaajia koskevia tietoja:

	Miehiä			Naisia			Lapsia ja nuoria			Lainaa- jia kaikkiaan
	Ruun- til- sen työ- tekijöitä	Muita	Yhteensä	Ruun- til- sen työ- tekijöitä	Muita	Yhteensä	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	
<i>Lainaa- jia, joiden äidinkieli oli suomi</i>										
Pääkirjasto	2,885	3,633	6,518	2,723	4,518	7,241	1,038	619	1,657	15,416
Kallion haarakirjasto ...	2,665	1,103	3,768	2,492	1,528	4,020	1,106	772	1,878	9,666
Töölön » ...	256	226	482	361	392	753	437	216	653	1,888
Vallilan » ...	529	126	655	369	239	608	310	225	535	1,798
Käpylän » ...	177	87	264	82	176	258	213	143	356	878
Pasilan » ...	96	14	110	78	42	120	57	47	104	334
Yhteensä	6,608	5,189	11,797	6,105	6,895	13,000	3,161	2,022	5,183	29,980
<i>Lainaa- jia, joiden äidinkieli oli ruotsi</i>										
Pääkirjasto	1,034	2,928	3,962	857	4,691	5,548	532	406	938	10,448
Kallion haarakirjasto ...	221	171	392	153	249	402	83	84	167	961
Töölön » ...	119	156	275	117	317	434	188	191	379	1,088
Vallilan » ...	66	32	98	46	58	104	50	42	92	294
Käpylän » ...	15	30	45	7	43	50	20	33	53	148
Pasilan » ...	17	14	31	13	16	29	8	7	15	75
Yhteensä	1,472	3,331	4,803	1,193	5,374	6,567	881	763	1,644	13,014
<i>Lainaa- jia, joiden äidinkieli oli jokin muu kieli</i>										
Pääkirjasto.....	10	145	155	3	154	157	2	5	7	319
<i>Lainaa- jia kaikkiaan</i>										
Pääkirjasto	3,929	6,706	10,635	3,583	9,363	12,946	1,572	1,030	2,602	26,183
Kallion haarakirjasto....	2,886	1,274	4,160	2,645	1,777	4,422	1,189	856	2,045	10,627
Töölön » ...	375	382	757	478	709	1,187	625	407	1,032	2,976
Vallilan » ...	595	158	753	415	297	712	360	267	627	2,092
Käpylän » ...	192	117	309	89	219	308	233	176	409	1,026
Pasilan » ...	113	28	141	91	58	149	65	54	119	409
Yhteensä	8,090	8,665	16,755	7,301	12,423	19,724	4,044	2,790	6,834	43,313

V. 1938 oli lainaajien lukumäärä 46,072, joista 31,940:llä eli 69.8 %:lla oli äidinkielenä suomi, 13,835:llä eli 30.0 %:lla ruotsi ja 297:llä eli 0.7 %:lla jokin muu kieli. Vastaavat kertomusvuotta koskevat prosenttiluvut ovat 69.2, 30.1 ja 0.7. Ruotsinkielisten lainaajain lukumäärä lisääntyi siis suhteellisesti vähäisen (0.1 %) suomenkielisten suhteellisesti vähentyessä saman verran. Muunkielisten lainaajain lukumäärä jäi suhteellisesti muuttumattomaksi. Aikuisten ja nuorten lainaajien suhdeluku muuttui nuorten eduksi; aikuisten prosenttiluku oli 84.2 (84.8 v. 1938) ja nuorten 15.8 (15.2 v. 1938). Ruumillisen työn tekijöihin kuuluvien aikuisten prosenttiluku oli 42.2 (41.6 v. 1938) ja muiden aikuisten lainaajain 57.8 (58.4 v. 1938). Miesten ja naisten lukumäärää osoittavat prosenttiluvut olivat edellisten 45.8 (46.5 v. 1938) ja jälkimmäisten 54.1 (53.5 v. 1938). Nuorista lainaajista oli 59.2 % (59.2 v. 1938) poikia ja 40.8 % (40.8 v. 1938) tyttöjä.

Lukusalit. Pääkirjaston opintosali ja sanomalehtisali olivat avoinna 319 päivänä sekä yleinen lukusali ja lasten lukusali 318 päivänä. Kallion haara-

kirjastossa oli aikuisten lukusali avoinna 318 päivänä, sanomalehtisalit 319 päivänä ja lasten lukusali 303 päivänä. Töölön haarakirjastossa oli sanomalehtisali avoinna 319 ja lasten lukusali 315 päivänä. Vastaavat aukiolopäivät olivat Vallilassa 309 ja 318, Käpylässä 314 ja 168 ja Pasilassa 318 ja 318. Käpylän haarakirjaston huomattavasti rajoitettu lasten lukusalin aukiolo johtui siitä, ettei Käpylän työväenyhdistyksen taloon, mihin haarakirjasto oli sijoitettuna toukokuun puolivälistä elokuun loppuun saakka, ollut mahdollista järjestää lasten lukusalia. Eteläinen lukuhuoneisto oli avoinna 254 päivänä. Uudessa huoneistossa toimenpantujen korjausten takia tämä lukusali oli suljettuna koko kesä- ja heinäkuun ajan sekä elokuun alkupäivinä.

Päivittäinen aukioloaika oli sama kuin ennenkin.

Lukusalikäyntien lukumäärä ¹⁾ v. 1939 ja 1938 käy ilmi seuraavasta taulukosta:

	Opintosali		Aikuisten lukusalit		Sanomalehtisalit		Lasten lukuhuoneet		Käyntejä kaikkiaan	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Pääkirjasto	32,245	39,073	34,579	40,274	227,825	255,747	53,866	65,694	348,515	400,788
Haarakirjasto,										
Kallion	—	—	25,281	25,798	269,492	307,444	43,862	53,732	338,635	386,974
Töölön	—	—	—	—	114,498	161,477	18,289	23,705	132,787	185,182
Vallilan	—	—	—	—	144,151	161,330	27,132	25,148	171,283	186,478
Käpylän	—	—	—	—	67,609	71,524	5,136	7,419	72,745	78,943
Pasilan	—	—	—	—	13,803	16,798	6,507	8,252	20,310	25,050
Eteläinen lukuhuoneisto	—	—	—	—	—	—	—	—	126,032	201,595
Yhteensä	32,245	39,073	59,860	66,072	837,378	974,320	154,792	183,950	1,210,307	1,465,010

Lukusalikäyntien päivittäinen keskimäärä oli seuraava:

	1939	1938
Pääkirjasto	1,093	1,135
Kallion haarakirjasto	1,069	1,099
Töölön »	417	524
Vallilan »	552	529
Käpylän »	246	227
Pasilan »	64	71
Eteläinen lukuhuoneisto	496	571
Yhteensä	3,937	4,156

Vuoden kuluessa ilmestyneitä aikakaus- ja sanomalehtiä oli lukusaleissa yleisön käytettävänä seuraava määrä:

¹⁾ Taulukossa ilmoitetut käyntien määrät sanomalehtisaleissa ja eteläisessä lukuhuoneistossa sekä Töölön, Vallilan, Käpylän ja Pasilan haarakirjastojen lasten lukuhuoneita koskevat vastaavat luvut eivät ole täysin tarkat, koska käyntimerkinnot on suoritettu mekaanisin laskukojein.

	Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä	
	luku	kpl	luku	kpl
Pääkirjasto	376	421	60	82
Kallion haarakirjasto	141	162	68	85
Töölön »	51	57	23	28
Vallilan »	54	65	21	35
Käpylän »	40	44	18	22
Pasilan »	38	42	16	16
Eteläinen lukuhuoneisto	46	53	17	33

Satuillat. Talven, kevään ja syksyn kuluessa järjestettiin pääkirjastossa 21 suomenkielistä ja 20 ruotsinkielistä sekä Kallion haarakirjastossa 16 suomenkielistä ja 5 ruotsinkielistä satuiltaa lapsille.

Kirjavarasto. Kaupunginvaltuuston v. 1934 vahvistamien kirjavaraston tarkastusta koskevien säännösten mukaisesti toimittivat kirjaston virkailijat kesäkuussa kirjallisuusosastoihin I—III kuuluvien kirjojen tarkastuksen. Tarkastuksen valvojina olivat kuten aikaisemmin filosofianmaisterit C.-R. Gardberg ja S.-K. Kilpi. Tarkastuksen johdosta poistettiin luetteloista puuttuneet 340 nidosta, joista 273 oli kuulunut pääkirjaston, 43 Kallion haarakirjaston, 2 Töölön haarakirjaston, 4 Vallilan haarakirjaston, 17 Käpylän haarakirjaston ja 1 Eteläisen lukuhuoneiston kirjavarastoon.

Näiden lisäksi poistettiin luetteloista 2,346 loppuunkulunutta nidosta, joista 1,449 oli kuulunut pääkirjastoon, 681 Kallion haarakirjastoon, 2 Töölön haarakirjastoon, 98 Vallilan haarakirjastoon ja 116 Käpylän haarakirjastoon. Kaikkiaan poistettiin siten kertomusvuonna 2,686 nidosta.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloitiin 11,524 uutta nidosta. Luetteloitu kirjavarasto käsitti vuoden alussa 243,156 nidosta ja vuoden lopussa 251,994. Viimeksi mainituista oli 134,500 eli 53.4 % suomenkielistä, 107,269 eli 42.6 % skandinaavista ja 10,225 eli 4.0 % muunkielistä (saksan-, englannin-, ranskan- ja vironkielistä) kirjallisuutta. Vastaavat prosenttiluvut olivat v. 1938 53.1, 43.0 ja 3.9.

Vuoden lopussa kirjavarasto jakaantui eri kirjallisuusryhmiin seuraavasti:

	Nidoksia	%
I. Uskontoa	8,525	3.4
II. Historiaa, arkeologiaa ja elämäkertoja	24,469	9.7
III. Maantietoa, kansatiedettä, antropologiaa ja matkakertomuksia	14,502	5.8
IV. Romaaneja, kertomuksia ja satuja	94,247	37.4
V. Runoja, näytelmiä, albumeja sekä kirjallisuus-historiaa ja taidetta	28,428	11.3
VI. Luonnontiedettä, matematiikkaa, lääketiedettä ja teknologiaa	14,929	5.9
VII. Oikeus- ja valtiotiedettä, yhteiskunnallisia kysymyksiä ja taloutta	15,941	6.3
VIII. Kielitiedettä	4,251	1.7
IX. Filosofiaa, siveysoppia, kasvatusta, kirja- ja kirjastotiedettä, urheilua sekä muita sekalaisia aineita	16,136	6.4

X. Lukusaleihin sijoitettua kirjallisuutta (haku- teoksia, sidottuja aikakaus- ja sanomalehtiä y.m.)	Nidoksia 30,566	% 12.1
	Yhteensä 251,994	100.0

Vastaavat prosenttiluvut olivat v. 1938: 3.4, 9.6, 5.6, 37.5, 11.4, 5.9, 6.3, 1.7, 6.3 ja 12.1.

Pääkirjaston ja haarakirjastojen kesken kirjavarasto jakaantui vuoden vaihteessa seuraavasti:

	1939		1938	
	Nidoksia	%	Nidoksia	%
Pääkirjasto	145,034	57.6	140,789	57.9
Kallion haarakirjasto	60,603	24.0	59,056	24.3
Töölön »	18,109	7.2	17,428	7.2
Vallilan »	14,417	5.7	13,978	5.7
Käpylän »	7,792	3.1	7,510	3.1
Pasilan »	4,631	1.8	4,352	1.8
Eteläinen lukuhuoneisto	1,408	0.6	43	0.0
	Yhteensä 251,994	100.0	243,156	100.0

Kirjavaraston arvo arvioitiin vuoden alussa 5,930,010 mk:ksi ja vuoden lopussa 6,212,250 mk:ksi.

Kirjalahjat. Kertomusvuonna merkittiin kirjalahjoituksia seuraavilta henkilöiltä ja laitoksilta: kirjastonhoitaja H. M. Cashmore (Birmingham), herra E. J. Dörr, Eduskunnan kirjasto, Englannin konsuli ja lähetystö, herra W. H. Featherstone, haarakirjastonhoitaja E. Grönroos, herra E. Heikel, Japanin Helsingin-lähetystö, tohtori Siao King-Fang (Brysseli), kirjailija A. R. Mills, Neuvosto-Venäjän Helsingin-lähetystö, ent. lähetysneuvos T. Snellman, tohtori J. Sonck, Suomalainen kirjakauppa, Turkin Tukholman-lähetystö ja valtioneuvoston julkaisuvarasto.

Lisäksi kirjasto sai julkaisuja, joita olivat toimittaneet Arbetarnes Bildningsförbund (Tukholma), Biblioteca Carnegie (San Juan), Biblioteca Comunale dell'Archiginnasio (Bologna), The Carnegie United Kingdom Trust, Deichmanske bibliotek (Oslo), Deutsche Schule zu Helsinki, Eesti geodeetide ühing, Esselte ab. (Tukholma), Finlayson-Forssa oy. (Tampere), Forum-lehden toimitus, Göteborgin kaupunginkirjasto, Helsingin historiayhdistys, Helsingin kauppiaitten kauppaoppilaitos, Helsingin kaupungin huoltolautakunta, Helsingin kaupunginhallitus, Helsingin kaupungin kansakoulut, Helsingin kaupungin kirjapainokoulu, Helsingin kaupungin teknilliset laitokset, Helsingin kaupungin tilastotoimisto, Helsingin säästöpankki, De Hostos centenary commission (San Juan), Hälsingborgin kaupunginkirjasto, Kustannusliike Kivi, Kuopion kaupunginkirjasto, Lundin yliopiston kirjasto, Metsätieteellinen tutkimuslaitos, Odensen keskuskirjasto, Oslon yliopiston kirjasto, Pohjoismaiden yhdyspankki, Porin kaupunginkirjasto, Rauman kaupunginkirjasto, Reichsbahnzentrale für den deutschen Reiseverkehr, Rubber-Stichting (Amsterdam), Ruotsalaisen kirjallisuuden seura, Sanomalehtien ilmoitustoimisto, Secretaria de educacion (Cuba), Stettinin kaupunginkirjasto, Suomen kunnallinen keskustoimisto, Suomen maataloustieteellinen seura, Suomen matkailu-

yhdistys, Suomen matkat, Suomen meripelastusseura, Suomen pankki, Suomen ruotsalainen tyttöpartioliiitto, Suomen vankeinhoitoyhdistys, Henkivakuutusyhtiö Suomi, Tampereen kaupunginhallitus, Tampereen kaupunginkirjasto, Tukholman kaupunginkirjasto, tullihallituksen tilastollinen toimisto, Turun kaupunginhallitus, Turun kaupungin tilastollinen toimisto, Turun kaupunginkirjasto, Turun yliopisto ja sen kirjasto, Uppsalan yliopiston kirjasto, Vaasan kaupunginkirjasto, Leo ja Regina Wainsteinin säätiö, valtion kirjastotoimisto, Viipurin kaupunginhallitus, Viipurin kaupunginkirjasto, Viipurin ruotsalainen yhteislyseo, sekä seuraavien aikakaus- ja sanomalehtien toimitukset: A.B.F., Aikain vartija, Bank of Finland, Barnens missionstidning, Britain to-day, Demag Nachrichten, Elanto, Helmiä syvyydestä, Helsingin N.M.K.Y:n kuukauslehti, Helsingin ympäristölehti, Herää valvomaan, Hissbladet, Hissilehti, HOK (Helsingin Osuuskauppa), Industritidningen, Inner Culture, Joutohetki, Kevättylvö, Kirjasanommat, Kylän lehti, Käsityökerho, Labor, Lapsi ja nuoriso, Lasten lähetyslehti, Légion d'honneur, Melontaurheilu, Metsätaloudellinen aikakauslehti, Missionstidning för Finland, Nuori kirkko, Pirkka, Pärlor ur djupet, Réalités françaises, Ristin voitto, Sosialinen aikakauskirja, Suomen lähetysseuran, Suomen matkailu, Suomen pienviljelijä, Säästöpankki, Talouskalusto, Teknikervärlden, Teollisuuslehti, Teosofi, Teosofiskt forum, The Baltic Times, Turistliv i Finland, Työrintama, Unitas, Urheilukalastaja, Uskon sanoma, Wandlung, Viiri, Virkamieslehti ja Voittosanoma.

Painosta julkaistiin kolme v. 1938 kirjastoon hankitun kirjallisuuden lisäluetteloja, joista yksi käsitti suomen- ja vironkielisen kirjallisuuden, toinen ruotsin-, tanskan- ja norjankielisen kirjallisuuden ja kolmas saksan-, ranskan- ja englanninkielisen kirjallisuuden.

Tulot. Kirjaston tulot nousivat 127,465: 35 mk:aan oltuaan 115,601: 25 mk v. 1938.

Pääkirjaston ja haarakirjastojen tulojen jakautuminen selviää seuraavasta taulukosta:

	Pääkirjasto		haarakirjasto						Tuloja kaikkiaan					
			Kallion	Töölön	Vallilan	Käpylän	Passilan							
			Markkaa ja penniä											
<i>Kuukausi</i>														
Tammikuu	9,758	30	1,850	15	447	50	314	60	93	70	226	40	12,690	65
Helmiäkuu	5,410	85	1,369	15	308	30	202	80	59	30	205	90	7,556	30
Maaliskuu	11,718	80	2,399	50	552	—	336	55	140	—	246	—	15,392	85
Huhtikuu.....	9,736	—	2,213	85	561	—	403	50	125	50	255	50	13,295	35
Toukokuu	10,515	20	2,655	—	497	50	438	50	169	—	255	50	14,530	70
Kesäkuu	7,296	—	1,981	—	373	50	271	50	133	—	220	50	10,275	50
Heinäkuu.....	7,240	—	1,968	—	626	50	340	—	145	—	245	—	10,564	50
Elokuu	7,543	50	1,969	50	413	—	335	50	115	50	259	—	10,636	—
Syyskuu	7,469	—	1,698	—	406	50	310	50	80	—	213	—	10,177	—
Lokakuu	5,851	50	1,946	50	403	—	233	50	148	—	229	—	8,811	50
Marraskuu	9,316	—	2,592	50	715	—	297	50	183	50	250	50	13,355	50
Joulukuu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	—	180	—
Yhteensä	91,855	15	22,643	15	5,303	80	3,484	45	1,392	50	2,786	30	127,465	35
<i>Tuloerä</i>														
Sakkoja	87,645	90	20,379	30	5,167	80	3,240	05	1,310	80	545	—	118,288	85
Suom. kiel. luett.....	136	—	1,110	—	22	—	130	—	14	—	19	—	1,431	—
Ruots. kiel. luett.	359	—	181	—	12	—	32	—	11	—	4	—	599	—
Vieraskiel. luett.	123	50	10	—	5	—	—	—	—	—	—	—	138	50
Eräantyneitä vak.	1,189	—	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,319	—
Sekalaisia tuloja	2,401	75	832	85	97	—	82	40	56	70	2,218	30	5,689	—
Yhteensä	91,855	15	22,643	15	5,303	80	3,484	45	1,392	50	2,786	30	127,465	35

Lainajaat maksoivat sakkoa 54,379 tapauksessa. Kaupunginkassaan suoritettujen erääntyneiden vakuuksien lukumäärä oli 56. Kaikkiaan myytiin 784 luetteloa, joista 572 käsitti suomen- ja vironkielisen kirjallisuuden (A-ryhmä), 171 pääasiassa ruotsinkielisen kirjallisuuden (B-ryhmä) ja 41 yksinomaan saksan-, ranskan- ja englanninkielisen kirjallisuuden (C-ryhmä). Myydyt luettelot jakaantuivat hintansa ja laatunsa puolesta seuraavasti:

Hinta, mk	A-ryhmä	B-ryhmä	C-ryhmä	Yhteensä	Hinta, mk	A-ryhmä	B-ryhmä	C-ryhmä	Yhteensä
1	67	2	—	69	5	9	—	22	31
1:50	2	—	19	21	6	—	61	—	61
2	256	102	—	358	12	10	1	—	11
3	228	5	—	233					
					Yhteensä 572 171 41 784				

Kadonneiden ja vahingoittuneiden kirjojen korvausrahoja kertyi 2,556:20 mk.

Menot ¹⁾ ilmenevät seuraavasta yhdistelmästä, johon myös on otettu kirjastolle myönnetty määrärahat:

	Määräraha, mk	Menot, mk
Palkat, palkkiot ja sairasapu	2,257,065: —	2,169,365: 40
Vuokrat	557,920: —	550,530: —
Lämpö	87,420: —	78,986: 80
Valaistus	63,400: —	46,325: 35
Siivous	12,000: —	10,514: 50
Vedenkulutus	2,300: —	1,695: 40
Puhtaanapito	14,600: —	10,744: —
Kalusto	16,900: —	35,310: 85
Sidonta- ja painatuskulut ²⁾	285,000: —	251,967: 40
Tarverahat	19,000: —	30,281: 25
Kirjallisuus	600,000: —	609,406: 95
Yhteensä 3,915,605: —		3,795,127: 90

Kaupungin avustamat yhdistykset. Kaupunginhallitukselta avustusta saaneiden yhdistysten Kirjoja sokeille ja Brage sekä Suomen työväen arkiston ja Kasvatusopillisen kirjaston ja lukusalin apurahojen käyttö oli kirjaston johtokunnan valvonnan alainen.

¹⁾ Tähän eivät sisälly kirjastorakennusten kunnossapidosta ja palovakuutuksesta aiheutuneet kulut. — ²⁾ Sidontaan käytettiin 214,669:40 ja painatuksiin 37,298 mk